

מסורת הש"ס

רש"י

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

ר"ן

פ.ח.

עין משפט  
נר מצוה

(א) וְיָזַל לַמַּטֵּה וְעַיִן מוּרֵץ וּמְנַלְמֵה בְּתוֹם קְדוּשָׁתוֹ כִּי: ד"ה וְכִי אֲלֻזֵר וְכִי הַעֲמִיקוּ מִשְׁנֵה וְכִי בְּזִיל הַמַּלְךְ לַמַּטֵּה הַגֹּהֵל מִמֶּנּוּ (וְהוּא רֹאשׁ יוֹדֵי) (ב) שִׁירָן לִפְדָּה מִזֶּה: (א) ב"ב דף נ"א: וְעַיִן מוּרֵץ ד"ה בְּמַטֵּה.

תורה אור השלם

1. וְאֲשֶׁר יָבֵא אֶת רֵעֵדוֹ בַּעֲדַי לְחַטֵּב עֵצִים וְיִחַדְדָהּ יָדוֹ בְּגִרְוֹן לְכַרֵּת יַעֲזֹב וְיִקְשֵׁל הַבְּרִזָּל מִן הָעֵץ וְיִקְצָא אֶת רֵעֵדוֹ וְאֶת הָרֹאשׁ יָגוּט אֶל אֶת הַקְּרָיִם הָאֵלֶּה הָרָחֵק: דברים יט

הגהות הבר"ח

(א) ש"ש ד"ה ר"מ וכו' לרבינו מי שהוא בלא ראות העין דלא אמר מקצת ידיעה לאו ככל ידיעה וימלא וכו' לאו ככל ידיעה לאו גולה וכו' מקצת ידיעה ככל ידיעה וכו' יפר וכו' ככל ידיעה וכו' ומיות בלא ראות נמקח ודכ"ה: (ב) ד"ה אמר רבא וכו' וכו' ככל ידיעה פליגי אלא ברוקיא דקרא: (א) ד"ה לא שט וכו' אפי"ג דהחנה מודר הנאה:

כדכתיב ואשר יבא את רעהו ציער דהוא ידיע ליה (אבל) סומא אפי"ג שלא ראהו ששם הוא על ידי שמיעה ידע שהוא לשם ונימא דחייב גלות להכי אפיטרין קרא בלא ראות פרט לסומא דאינו חייב גלות: (ב) רבי מאיר אומר בלא ראות ראוה לרבוה אפיטרין קרא לרבינו מי שהוא בלא ראות (א) בלא ראות העין דלא אמר מקצת ידיעה בכלל ידיעה וימלא דהואיל ומקצת ידיעה לאו בכלל ידיעה לא יאה גולה להכי אפיטרין לן ריבויא דקרא לחייבו גלות וקשיא דר"מ אדר"מ דבמתני' קאמר רבי מאיר מקצת ידיעה בכלל ידיעה ולא יפר והכא קאמר לה לא אמרין מקצת ידיעה בכלל ידיעה: אמר רבא לא קשיא הלא מעניניה דקרא. גבי רוחא לאו במקצת ידיעה (ב) בכלל ידיעה פליגי אלא מדיוקא דקרא דדייק הכי: רבי יהודה סבר כל דבר מייעל ליער הוא. כל מי שיכול ליער ליער גולה ואפי"ג סומא בנשמע הכי מעניניה דלא ראות דלא אפיטרין דכי הכי מתרבי מעניניה דלא ראות מתרבי נמי מיער והוי דבר אחר רבוי ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט ובלא ראות ממעט לסומא: כל דבר מידע הוא. כלומר כל שיש לו ידיעה כשזרק אבן להיכן נופלת וסומא לאו

בר מידע הוא: ואי אמרת בלא ראות פרט לסומא. דאינו גולה הוי מיעוט אחר מיעוט מבלי דעת ובלא ראות ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ואמא בלא ראות ומרבה סומא: גב' לא שנו. דיכול ליתן לה אפי"ג (א) דהוא מודר הנאה ממנו אלא דלמחר לה בענין זה אין לך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת לתוך פיך דכיון דלמחר לה הכי לא קנה בעל ויכול ליהנות מהן דמשל אשתו הוא אוכל: אבל אמר לה מה ששרצי עשי בהן. אפי"ג דלמחר לה שאין לבעליך רשות בהן דמי כמי ששקה הבעל מיד האב יד אשה כיד בעלה וכמי שנתן לחתנו דמי שהרי הרשה לה בהן לעשות מהם כל דבר ואסור הבעל בהן: ושמואל [אומר צעילן] אמר לה מה ששרצי וכו'. קסבר לא אמרין יד אשה כיד בעלה:

כמאן לה הבעל מוונות הקצוצין לה וצמאמה והותירה אין לו לבעל צאותו מותר כלום וכדלמחר צפרק מי שאמר הריני נזיר (ויז דף כד:)\* דצדקמאנה מעיסתה כל שכן בשונה אחר שאין לו לבעל שום זכות צאותו המוונות הקצוצין לה משום הכי תני והוא רואה לתת לצאתו מעות שיהו מצויין להוציא אותן בחפזיה וכפי ה"א יש לו לבעל זכות בהן וכדלמאנה צפ' חזקת הצמאנה דלמרינן התם ילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות מנא"ל זה נהנה מחמיו שהדיור הנאה לפיכך צריך שיאמר לה הרי המעות האלו נמונים לך בנמתנה ובלבד שלא יאה לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נותנת לפיך. ודוקא דלמחר לה הני תרי לישיני אבל אמר אין לבעליך רשות בהן בלחוד לא מהני דמתני' רבי מאיר היא דלמחר יד אשה כיד בעלה כדמוקי לה בגמרא. וכי תימא אס כן כי אמר לה נמי אלא מה שאת נותנת לפיך אמאי מהני היינו טעמא משום דכיון שאין אשה זוכה בנכסים כלל עד שמתן אותם לתוך פיה הרי בצומה שעה אין הבעל יכול לזכות בהן ולפי זה דוקא כי אמר לה מה שאת נותנת לפיך אבל אי אמר לה אלא מה שאת מתכסה וכיוצא בו לא מהני וקני יתהון בעל. ואיכא מ"ד דהוא הדין בשיחוד לה לאיזה דבר שיהיה דלא קנה יתהון בעל כיון שאף לה לא הקנה לגמרי אלא לאותו דבר בלבד: גב' לא שנו אלא דלמחר לה מה שאת נותנת לפיך כפי האי גוונא בלחוד הוא דלא קנה יתהון בעל משום שמה ששרצי עשי לא מהני טפי

אמר רבא הכא מעניניה דקרא והכא מעניניה דקרא ר' יהודה סבר גבי רוצה כתיב ויאשר יבא את רעהו ביער כל דבר מייעל ליער וסומא נמי בר מייעל ליער הוא ואי אמרת בלא ראות לרבות את הסומא מיער נפקא ליה אלא שמע מינה בלא ראות פרט לסומא רבי מאיר סבר כתיב בבבלי דעת כל דבר מידע וסומא לאו בר מידע הוא ואי אמרת בלא ראות פרט לסומא מבלי דעת נפקא ליה אלא שמע מינה בלא ראות לרבות את הסומא: מתני' המדיר הנאה (ב) מחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות אומר לה הרי המעות האלו נתונין לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת בפיך: גב' אמר רב לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת בפיך אבל אמר מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל ושמואל אומר אפילו אמר מה שתרצי עשי לא קנה יתהון בעל מתקיף לה רבי זירא כמאן

מענינה דקרא. לעולם לית ליה לרבי מאיר מקצת ידיעה ככל ידיעה ושאינה הכא גבי סומא שהרג בשוגג דרבייה קרא בלא ראות פרט לסומא דמשמע שאינו רואה כלא אבל רואה דמקום אחר: וסומא לאו בר מידע הוא. שאינו יכול ליער ולכרוץ מקום צבירו ממש ואי אמרת בלא ראות פרט לסומא מבלי דעת נפקא ליה הילכך הוה ליה מיעוט אחר מיעוט ואינו אלא לרבות. והך סוגיא מיתלפא התם צפרק ואלו הן הגולניא: מתני' הנודר הנאה מחתנו והוא רואה להם מעות נכסו. הך דמני מעות משום דאי יהיב לה מוונות אין צריך לומר לה כלום לפי שאין לבעל זכיה בהן והיינו דתנן צפרק אין בין המודר (לעיל דף נ"א). חן את אשתו ולא הלריכוהו לומר ובלבד שלא יאה לבעליך רשות בהן משום דכיון דליהו זנה במקום הבעל לית ליה לבעל שום זכות צאותו מוונות שהרי אפי"ג נתן לה הבעל מוונות הקצוצין אין לו לבעל צאותו מותר כלום וכדלמחר צפרק מי שאמר הריני נזיר (ויז דף כד:)\* דצדקמאנה מעיסתה כל שכן בשונה אחר שאין לו לבעל שום זכות צאותו המוונות הקצוצין לה משום הכי תני והוא רואה לתת לצאתו מעות שיהו מצויין להוציא אותן בחפזיה וכפי ה"א יש לו לבעל זכות בהן וכדלמאנה צפ' חזקת הצמאנה דלמרינן התם ילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות מנא"ל זה נהנה מחמיו שהדיור הנאה לפיכך צריך שיאמר לה הרי המעות האלו נמונים לך בנמתנה ובלבד שלא יאה לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נותנת לפיך. ודוקא דלמחר לה הני תרי לישיני אבל אמר אין לבעליך רשות בהן בלחוד לא מהני דמתני' רבי מאיר היא דלמחר יד אשה כיד בעלה כדמוקי לה בגמרא. וכי תימא אס כן כי אמר לה נמי אלא מה שאת נותנת לפיך אמאי מהני היינו טעמא משום דכיון שאין אשה זוכה בנכסים כלל עד שמתן אותם לתוך פיה הרי בצומה שעה אין הבעל יכול לזכות בהן ולפי זה דוקא כי אמר לה מה שאת נותנת לפיך אבל אי אמר לה אלא מה שאת מתכסה וכיוצא בו לא מהני וקני יתהון בעל. ואיכא מ"ד דהוא הדין בשיחוד לה לאיזה דבר שיהיה דלא קנה יתהון בעל כיון שאף לה לא הקנה לגמרי אלא לאותו דבר בלבד: גב' לא שנו אלא דלמחר לה מה שאת נותנת לפיך כפי האי גוונא בלחוד הוא דלא קנה יתהון בעל משום שמה ששרצי עשי לא מהני טפי

אדרבה אחי ספיר דהכא והתם ספירא ליה דמקצת ידיעה לאו ככל ידיעה אבל דרבי מאיר אדרבי מאיר קשיא דהא צרישא מודה ר"מ דיפר ציוס שלאחריו אפי"ג דליכא מקצת ידיעה דהיינו שידע שיש נדרים אלמא מקצת ידיעה לאו ככל ידיעה דמאי דלמחר צפירא לא יפר היינו משום דכיון שידע שיש מפירין ידיעה גמורה חשיבה ליה אבל היכא דליכא אלא מקצת ידיעה צרישא לאו כידעיה חשיבה ליה והכא אמר לרבות את הסומא אלמא חשיבה ליה מקצת ידיעה ככל ידיעה. וקשה לי מאי קושיא שאני הכא דקראי דייקי הכי וכי תימא הכי פריך נגמר מינה אפי"ג מאי קא משני רבא הכא מענינה דקרא וי"ל דצפירא לן ללאו מקרא דייקי הכי ר"ה יהודה ור"מ דקרא משמע הכי ומשמע הכי אלא מר אמר ספיריה ומר אמר ספיריה וכל חד מסמין ליה אקרא צאסמכתא צעלמא ומש"ה פריך מינה ומשני רבא ללאו דקס"ד דצפירא צעלמא תלו אלא הכא מענינה דקרא וליכא למימר נגמר מינה דדריס ורוחא נח שייך כלל. ולי"ג הכא מענינה דקרא והכא מענינה דקרא דליתיה צעיקר נסמי ולמאן דגריס ליה מעיקרא פרכין נגמר מינה ומשני דהתם דייקי קראי הכי והכא דייקי אפיכא: הכא

נא א מיי פ"ז מהל' נדרים הל"ו טושי"פ יו"ד ס' רבב טשי"פ א: נב ב מיי שם פ"ג מהל' זכיה ומתנה הל"ד טמג לאון רמב ועשין פב טושי"פ שם וטושי"פ ה"ה"ע ס' פ"ה טע"י יא: תוספות בבלי דעת. שאני ידע שהאחר אללו וסומא לאו בר מידע הוא שאינו יכול לרמות אס צבירו עמו אס לאו דאילו רבי מאיר בטר משמעותיה דקרא כמו במתניין דלמחר לא קרינא כאן ציוס משעו והחסיס האילוי וצביר שאני יכול להפס: ואי אמרת ב'י. אלא שמע מינה בלא ראות לרבות את הסומא דימורה הוא לרבינו יודאי משמעותא לא משמעת [הכין] ולפירוש זה לא גריסין מה שיש במקצת ספירס והכא מעניניה דקרא ושמע אשה וי"ס ליה גרסין: המדיר החנו ב'י ונתונים ב'י במתנה. אפי"ג דנהיה הוא דבבבלי אפי"ג אלא גורס הנאה כמתן (לעיל דף נ"א). חן אשתו וצניו: לא שנו אלא דאפיריה בהשאתנושאת ונותנת לתוך פיה. דלא הויא המתנה שלה לכל דבר הילכך אס אמר לה ע"מ שאין לבעליך רשות בהם לא קנה הבעל אבל אמר לה מה ששרצי עשי קני יתהון בעל וכי דר אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהם לא אמר (לה) כלום דיד אשה כיד בעלה דמאי שנתנו לה לעשות כל מה שתרצה קנאסת בעל אבל כי אמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך דמתנה לא הויא כיד בעלה ואפי"ג יד אשה כיד בעלה והלכה דהלכה כרב לגבי שמואל דהיינו צאסורי והלכה כרבי מאיר דרבי קאי בויתיה הארמתי כפי' קדושיין (דף כ: ד"ה ור"ה):